2015

SANSKRIT

[General]

PAPER - II

Full Marks: 90

Time: 3 hours

The figures in the right hand margin indicate marks

Candidates are required to give their answers in their own words as far as practicable

Illustrate the answers wherever necessary

 Narrate briefly the subject-matter of the episode-1 of मित्रलाभ as you find in your prescribed text.

তোমার পাঠ্যাংশে মিত্রলাভের যে প্রথম কথাটির বিষয়বস্ত সংক্ষেপে বর্ণনা কর।

Or

Write in your own words the episode-2 of मित्रलाभ.

মিত্রলাভের দ্বিতীয় কথাটি নিজের ভাষায় লেখ।

2. Explain with reference to the context :

6

প্রসঙ্গ উল্লেখপূর্বক ব্যাখ্যা কর:

अनिष्टादिष्टलाभेऽपि न गतिर्जायते शुभा । यत्रास्ते विषसंसर्गोऽमृतं तदपि मृत्यवे ।।

Or

धनानि जीवितश्चैव परार्थे प्राज्ञ उत्सृजेत् । सन्निमित्ते वरं त्यागो विनार्थे नियते सति ।।

- 3. Answer any two of the following questions: 2×2 নিম্নলিখিত প্রশ্নগুলির যে কোন দুটির উত্তর দাও:
 - (a) How many stories are associated with मित्रलाभ ?

মিত্রলাভে কতগুলি গল্প রয়েছে ?

- (b) Who is the fortunate person in this world according to Hiranyaka?

 হিরণ্যকের মতানুযায়ী এই সংসারে সৌভাগ্যবান ব্যক্তিকে?
- (c) How many ways of धर्म are told in দিরলাম?
 What are they?
 মিত্রলাভে ধর্মের কয় প্রকার মার্গের কথা বলা হয়েছে?
 সেগুলি কী কী ?
- (d) In which country does चम्पकवती exist? Who lives there?
 কোন দেশে চম্পকবতী অবস্থিত? সেখানে কারা বাস করত?
- 4. Answer any *two* of the following: 12 × 2 নিমুলিখিতের যে কোন *দুটির* উত্তর দাও:
 - (a) What was the necessity of introducing an elephant's raid in the 1st Act of the drama 'अभिज्ञानशकुन्तलम्'? Explain the allegory underlying the episode.

'অভিজ্ঞানশকুন্তলম্' নাটকের প্রথম অঙ্কে হস্তীর উপদ্রব উপাখ্যানের অবতারণার প্রয়োজন কী ছিল ? তা বিশ্লেষণ কর। এ উপাখ্যানের অন্তরালে নিহিত রূপকটি ব্যাখ্যা কর।

(b) Why is the IV Act of the 'अभिज्ञानशकुन्तलम्' regarded as the best act in the drama? Give reasons for your answer.

'অভিজ্ঞানশকুন্তলম্' নাটকের চতুর্থ অঙ্ককে শ্রেষ্ঠ অঙ্ক বলা হয় কেন ? তোমার উত্তরের সপক্ষে যুক্তি দাও।

(c) Compare and contrast the character of the two companions of Sakuntala— Anasūyā and Priyambadā.

শকুন্তলার দুই সখি–অনস্য়া ও প্রিয়ংবদার চরিত্র তুলনা

(d) Who is the hero of Abhijnanasakuntalam? Make a pen-picture of his character.

'অভিজ্ঞানশকুন্তলম্' নাটকের নায়ক কে ? তাঁর চরিত্র চিত্রণ কর । Answer any five :
 যে কোন পাঁচটির উত্তর দাও :

 2×5

- (a) Write the name of Vidusaka of the play 'अभिज्ञानशकुन्तलम'. In which act we find the character first?
 'অভিজ্ঞানশকুন্তলম্' নাটকের বিদূষকের নাম লেখ।
 কোন অক্কে আমরা প্রথম চরিত্রটিকে পাই?
- (b) 'पुत्रमेवं गुणोपेतं चक्रवर्तिनमाप्नुहि' Who said this and to whom?

 क कांक এकथा বলেছিলেন ?
- (c) 'दूरिकृताः खलु गुणैरुद्यानलता वनलताभिः' Who said this? Who are referred to here by the word वनलता?

 क् अकथा वलिছिलान ? अथारन वनलाठा गर्क कारमदर्क दास्रारा ?
- (d) 'ततो गण्डस्योपिट पिण्डक: संवृत्त' Who said this and when?

কে কখন একথা বলেছিলেন ?

- (e) What type of নান্বী located in अभिज्ञानशकुन्तलम् ?
 'অভিজ্ঞানশকুন্তলম্' এ কোন ধরণের নান্দী পাওয়া যায় ?
- (f) 'परिहासविजल्पितं सखे परमार्थेन न गृह्यतां वचः' Who said this and to whom?

 क कांक এकथा বলেছিলেন ?
- (g) What are the possible sources of the Abhijñanaśakuntalam?
 'অভিজ্ঞানশকুন্তলম্'-এর সম্ভাব্য উৎসগুলি কি কি ?
- 6. Translate any *one* verse into Bengali or English: 4 বাংলা অথবা ইংরাজীতে যে কোন একটি শ্লোক অনুবাদ কর:
 - (a) शुश्रूषस्व गुरुन् कुरु प्रियसखीवृत्तिं सपत्नीजने
 भर्तुर्विप्रकृतादि रोषणतया मास्म प्रतीपं गमः ।
 भूयिष्ठं भव दक्षिणा परिजने भाग्येष्वनुत्सेकिनी
 यान्त्येवं गृहिणीपदं युवतयो वामाः कुलस्याधयः ।।
 - (b) रम्याणि वीक्ष्य मधुराश्च निशम्य शब्दान् पर्युत्सुको भवति यत् सुखितोऽपि जन्तुः । तच्चेतसा स्मरित नूनमबोधपूर्वं भावस्थिराणि जननान्तरसौहृदानि ।।

- 7. Explain any one with reference to the context: 7
 প্রসঙ্গ উল্লেখপূর্বক যে কোন একটি ব্যাখ্যা কর:
 - (a) इदं किलाव्याजमनोहरं वपुस्तपःक्षमं साधियतुंय इच्छति । धुवं स नीलोत्पलपत्रधारया शमीलतां छेतुमृषिर्व्यवस्यति ॥
 - (b) चित्रे निवेश्य परिकल्पितसत्त्वयोगा रूपोच्चयेन मनसा विधिना कृता नु । स्त्रीरत्नसृष्टिरपटा प्रतिभाति सा मे धातुर्विभृत्वमनुचिन्त्य वपुश्च तस्याः ।।
- 8. Define and illustrate any *two* of the following : 5×2 নিম্নলিখিত যে কোন *দুটির* সংজ্ঞা ও ব্যাখ্যা দাও :

इन्द्रवज्रा, रथोद्धता, मालिनी, स्नग्धरा ।

- 9. Scan any *two* foots of the following verses with যি যি and write the name of the metre : $2\frac{1}{2} \times 2$ নিম্নোদ্ধত যে কোন *দুটি* শ্লোকচরণের যতি প্রদর্শন পূর্বক গণবিন্যাস কর এবং ছন্দটির নাম লেখ :
 - (a) किं त्वं भयेन परिवर्त्तितसौकुमार्या ।
 - (b) सख्युस्ते स किल शतक्रतोरजय्य: ।
 - (c) विचिन्तयन्ती यमनन्यमानसा ।
 - (d) सा निन्दन्ती स्वानि भाग्यानि बाला ।

10. Read the following passage carefully and answer the following questions in simple Sanskrit.

নিম্নলিখিত অনুচ্ছেদটি ভালোভাবে পড় এবং প্রশ্নগুলির উত্তর সরল সংস্কৃতে লেখ ।

पुरा वाराणस्यां ब्रह्मदत्त नाम नृपितः प्रतिवसित स्म । तस्मिन् शासित मिथिलासु किष्मिंश्चिजनपदे बाधिसत्त्वो जन्म लेभे । अस्मिन्नेव जनपदे किश्चित् कर्षक उवास । अस्य कर्षकस्य बहवो बलीवदी आसन् । स कदाचित् क्षेत्रं कर्षन् पिरश्नान्तः क्षित्रमध्ये वृक्षच्छायायां यदा स्विपिति, तदा किश्चिचौरस्तस्य वृषभानपहर्तु-मागतः । वृषापहरणावसरे स कर्षको जागिरतः सन् चौरमुवाच भो आगन्तुक ! ममैव एते वृषभाः न तु भवतः । तत् कथं एतानादाय गच्छिस ? चौरः प्राह-अरे अनृतवादिन् ! मदीयाः खलु एते बलीवर्दाः, न त त्वदीयाः ।

(a)	नृपति: कुत्र प्रतिवसति ?	$1\frac{1}{2}$
(b)	बोधिसत्व: कुत्र जन्म लेभे?	$1\frac{1}{2}$
(c)	यदा कर्षक: स्विपिति स्म तदा किम् अभवत् ?	$2\frac{1}{2}$
(<i>d</i>)	जागरित: कर्षक: किमुवाच ?	$2\frac{1}{2}$
(e)	चौरेण किमुक्तम् ?	2